

Stanovisko - Evropského hospodářského a sociálního výboru k sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů Renovační vlna pro Evropu – ekologické budovy, nová pracovní místa, lepší životní úroveň

[COM(2020) 662 final]

(2021/C 155/11)

Zpravodaj: **Pierre Jean COULON**

Spoluzpravodaj: **Aurel Laurențiu PLOSCEANU**

Žádost o vypracování stanoviska	Evropská komise, 11. 11. 2020
Právní základ	článek 304 Smlouvy o fungování Evropské unie
Odpovědná sekce	Doprava, energetika, infrastruktura a informační společnost
Přijato v sekci	11. 2. 2021
Přijato na plenárním zasedání	24. 2. 2021
Plenární zasedání č.	558
Výsledek hlasování	212/0/5
(pro/proti/zdrželi se hlasování)	

1. Závěry a doporučení

1.1 EHSV vítá, že Evropská komise přijala návrh evropské strategie s názvem „Renovační vlna pro Evropu – ekologické budovy, nová pracovní místa, lepší životní úroveň“. Taková strategie je pro Evropskou unii a její občany naprostou a nevyhnutelnou nutností a EHSV ji hodlá podporovat a aktivně obohatit o své úvahy a návrhy.

1.2 EHSV se domnívá, že vzhledem k tomu, že na obytné a jiné budovy připadá 40 % celkové spotřeby energie v Evropské unii, musí tyto budovy projít touto renovační vlnou, k níž dala podnět Evropská unie, a to v rámci komplexního přístupu zahrnujícího dlouhodobé investice, obecný zájem, udržitelný rozvoj, ochranu zdraví včetně nakládání s azbestem v rámci těchto prací, ekologickou transformaci a účinné provádění evropského pilíře sociálních práv v oblasti udržitelného a cenově dostupného bydlení.

1.3 EHSV proto strategii týkající se renovační vlny podporuje, neboť jde o přístup, který bude mít na Evropskou unii hned trojí pozitivní dopad („win-win-win“), a to v oblasti klimatu, v oblasti oživení díky vytvoření pracovních příležitostí na místní úrovni a také v oblasti boje proti pandemii a proti energetické chudobě a podpory cenově dostupného bydlení pro všechny, včetně zranitelných osob.

1.4 EHSV se domnívá, že tato strategie vzhledem ke svému zvláštnímu rozměru a orientaci do roku 2050 vyžaduje, aby byl vytvořen stabilní, srozumitelný a vhodný právní a finanční rámec, a to jak prostřednictvím zřízení zvláštního evropského investičního fondu, provádění víceletých investičních plánů a zavedení nového „zeleného semestru“, tak i vytvořením vlastního odpovídajícího právního rámce, například v oblasti státní podpory, příslušných sazeb DPH, veřejných zakázek, „zelených“ hypotečních úvěrů a norem v oblasti energetické náročnosti.

1.5 EHSV vyzývá Komisi, aby zavedla pobídky pro vytváření klastrů na místní úrovni, které by zajišťovaly industrializaci procesů tepelné renovace a jejich hromadné využívání, a současně aby vytvořila nový „Erasmus pro tepelnou renovaci do roku 2050“, který by přilákal mladé Evropany k těmto novým pracovním místům budoucnosti.

1.6 EHSV rovněž požaduje, aby byly členské státy podobně jako v případě programu ELENA Evropské investiční banky nabádány ke zřízení veřejných služeb v oblasti diagnostiky, technické podpory a poradenství, zejména pro domácnosti, a zabránily tak jakýmkoli nekalým praktikám v podobě podomního prodeje či podvodů v souvislosti s nástroji podpory pro tepelnou renovaci.

1.7 EHSV se především domnívá, že tato strategie musí umožnit Evropské unii přiblížit se občanům a jejich regionům, a to prostřednictvím vhodné komunikace o vytvořených nástrojích a možnostech přístupu k nim.

1.8 EHSV požaduje skutečnou součinnost mezi Střediskem pro sledování fondu budov a Střediskem pro sledování energetické chudoby.

2. Obecné připomínky

2.1 EHSV vítá, že Evropská komise přijala sdělení „Renovační vlna pro Evropu – ekologické budovy, nová pracovní místa, lepší životní úroveň“. Vzhledem ke strukturálnímu nedostatku dlouhodobých investic v této oblasti a klimatickým, environmentálním, hospodářským a sociálním důsledkům v případě nečinnosti je rozsáhlá renovace budov v Evropské unii – soukromých a sociálních bytů, veřejných budov a administrativních a komerčních budov – v současné době naprosto nezbytná.

2.2 Výbor podporuje tuto strategii, kterou navrhla Komise s cílem dosáhnout klimatické neutrality, uplatňovat zásady oběhovosti, přispět k cílům udržitelného rozvoje a konkurenceschopnosti Evropy, zachovat kulturní dědictví a především chránit právo každého člověka na cenově dostupné, pohodlné, přístupné a zdravé bydlení v souladu se zásadou 19 evropského pilíře sociálních práv.

2.3 Vzhledem k tomu, že na obytné a jiné budovy připadá 40 % celkové spotřeby energie v Evropské unii, musí projít renovační vlnou, a to v rámci komplexního přístupu zahrnujícího dlouhodobé investice, obecný zájem, udržitelný rozvoj a ekologickou transformaci.

2.4 Pandemie mimo jiné poukázala na zásadní význam bydlení při zvládnání zdravotní krize a na potřebu přehodnotit jeho využívání, a tedy i jeho podobu, s ohledem na omezení volného pohybu osob.

2.5 Především však během pandemie vyšla najevo nepřijatelná souvislost mezi hygienickými podmínkami bydlení, energetickou chudobou a odolností vůči pandemii.

2.6 Strategie týkající se vlny renovací budov tedy představuje přístup, který bude mít hned trojí pozitivní dopad, a to díky významu svého účinného přínosu k boji proti změně klimatu, objemu dlouhodobých investic a řadě pracovních příležitostí na místní úrovni, které tak mohou vzniknout a jež mohou aktivně přispět k oživení, jakož i díky boji proti energetické chudobě a podpoře sociální soudržnosti a začleňování prostřednictvím rozvoje nabídky dostupného bydlení pro občany Evropské unie.

2.7 Vlnu renovací budov proto musí podporovat trvalé a sblížující se stimuly, a to jak v oblasti právních předpisů a podpory Evropské unie, tak i v oblasti víceletých investičních plánů členských států. Ty musí být srozumitelné a dostupné a zároveň musí zohledňovat různorodost jednotlivých subjektů a jejich vlastní investiční logiku, počínaje evropskými domácnostmi obývajícími vlastní obydlí, ať už v plném vlastnictví nebo ve spoluvlastnictví, přes domácnosti pronajímající jeden nebo více bytů na trhu, subjekty poskytující sociální bydlení, na něž se vztahují zvláštní úkoly obecného zájmu a z nich vyplývající závazky veřejné služby, až po veřejné orgány a jejich veřejné budovy, chráněné historické budovy či podniky a jejich budovy. Všechny tyto potenciální „surfaře“ na renovační vlně bude třeba přesvědčit, aby do roku 2050 dlouhodobě investovali do svých domů a jiných budov prostřednictvím mechanismů financování přizpůsobených povaze budov, které budou kombinovat dlouhodobé půjčky nebo „zelené úvěry“, veřejné záruky a nezbytné nevratné dotace, zejména pro domácnosti.

2.8 Podpora vlny renovací budov bude muset vycházet především z evropského úsilí o industrializaci a hromadného provádění renovací na místní úrovni, aby se tak snížily náklady na renovaci a zkrátila doba potřebná k provedení prací pro domácnosti obývající daná obydlí, a to prostřednictvím outsourcingu procesů a jejich digitalizace. Tuto industrializaci budou muset doplnit nové způsoby stavby založené na upravených technických požadavcích a stavebních normách, a především ji bude muset provázet evropská kampaň na podporu tohoto nového odvětví a těchto potenciálních nových pracovních příležitostí u mladších generací, a to v podobě programu „Erasmus pro tepelnou renovaci do roku 2050“, jehož vytvoření by Výbor uvítal. Zvláštní pozornost je třeba věnovat také nebezpečí sociálního dumpingu, který v případě tohoto outsourcingu a dalších způsobů zajištění práce formou subdodávek hrozí.

2.9 Komise musí zajistit sblížování stávajících ustanovení a zároveň ustanovení, která mají být revidována, a návrhů nových ustanovení, a to nejen s ohledem na členské státy a jejich dlouhodobé investiční strategie, ale také s ohledem na domácnosti, poskytovatele sociálního bydlení, veřejné orgány a podniky, což jsou všechno subjekty, které přijímají konečná rozhodnutí o jednotlivých dlouhodobých investicích a jež se do renovační vlny zapojují ze svých vlastních důvodů do roku 2050.

2.10 Toto nutné sblížení se týká revize stávajících ustanovení v této oblasti, například pokud jde o směrnici o energetické náročnosti budov, veřejné zakázky nebo platné režimy státní podpory, zejména v oblasti sociálního bydlení, uplatnitelnou příslušnou zvláštní sazbu DPH, „zelený“ hypoteční úvěr, ale také ustanovení a podmínek uvedených v evropském plánu na podporu oživení Next Generation EU a politice soudržnosti na období 2021–2027, které musí být pro cílové evropské domácnosti srozumitelné. Plánu na podporu oživení je zapotřebí dát nový impuls prostřednictvím skutečné politiky založené na konkrétních návrzích a doporučeních a také pomocí koordinace stávajících národních středisek pro sledování.

2.11 Výbor žádá, aby Evropské středisko pro sledování fondu budov účinně spolupracovalo se Střediskem pro sledování energetické chudoby.

2.12 Výbor žádá, aby byla v členských státech zřízena veřejná služba na podporu vlny tepelné renovace, diagnostiky a technické pomoci při projektech tepelné renovace, určená zejména pro domácnosti, aby zamezilo se tak jakýmkoliv nekalým obchodním praktikám, pokud jde o renovační práce.

3. Připomínky – Podpora renovace budov v zájmu klimatické neutrality a oživení

3.1 Vzhledem ke strukturálnímu nedostatku dlouhodobých investic v této oblasti a klimatickým, environmentálním, hospodářským a sociálním důsledkům je rozsáhlá renovace budov v Evropské unii – soukromých a sociálních bytů, veřejných budov a administrativních a komerčních budov – v současné době naprosto nezbytná.

3.2 Výbor souhlasí s názorem Komise, že vzhledem k naléhavé situaci v oblasti klimatu je nutné začít renovovat obytné a další budovy a že je zapotřebí využít krizi způsobenou pandemií COVID-19 k tomu, abychom přehodnotili, přepracovali a modernizovali naše budovy, a zaujali tak přístup, jenž bude přínosný z hlediska ekologického, sociálního i hospodářského. Jedná se skutečně o jedinečnou příležitost, jak podpořit klimatickou neutralitu, oživení i sociální soudržnost.

Výbor by rád upozornil na různorodost dotčených budov, a zejména na různorodost obydlí určených k renovaci, od rodinných domů až po velké panelové domy postavené v dobách Sovětského svazu nebo na chudých předměstích. V rámci této velké různorodosti bydlení mohou východoevropské panelové domy, velmi staré domy v podhodnocených městských centrech, příměstské a venkovské bydlení představovat zvláštní prioritu. Vzhledem k tomu, že bytový fond zastaral a je zapotřebí jej renovovat, aby tak došlo jak ke zlepšení kvality života občanů, tak i k technickému pokroku z hlediska budov, je nezbytné zajistit občanům přístup k financování, neboť to je v současné době hlavní překážkou pro renovaci. Stejně tak bude zapotřebí vzít v potaz přístupnost pro osoby se zdravotním postižením. Evropská unie musí využít této rozsáhlé akce také k tomu, aby se prostřednictvím vhodné komunikace přiblížila k občanům a jejich regionům.

3.3 Výbor podporuje navrhovaný cíl zdvojnásobit do roku 2030 roční tempo energetické renovace obytných a jiných budov a současně podpořit rozsáhlé renovace, tj. 35 milionů bytových jednotek do roku 2030, a zároveň se domnívá, že toto tempo je zapotřebí udržet, aby se do roku 2050 dosáhlo klimatické neutrality v celé EU. V ideálním případě by mělo být možné toto zdvojnásobení překonat a dosáhnout takřka ztrojnásobení.

3.4 Výbor zdůrazňuje, že tento cíle je ambiciózní a představuje prognózu na 30 let a také, že je nutné důkladně sladit stávající legislativní a regulační opatření v této oblasti a mechanismy finanční podpory pro dotčené domácnosti, poskytovatele sociálního bydlení, veřejné orgány a další vlastníky dotčených budov, což jsou všichni potenciální investoři, které je nutné přesvědčit, aby dlouhodobě investovali dle vlastního přesvědčení a vlastních možností. Je to patrné z úsilí členských států a jejich regionálních řídicích orgánů, které se snaží provázat nástroje na podporu oživení Next Generation EU a politiku soudržnosti na období 2021–2027.

4. Připomínky – Hlavní zásady renovace budov do roku 2030 a 2050

4.1 Výbor souhlasí s tím, že je nutné přijmout komplexní a integrovanou strategii zahrnující příslušné aktéry, a to na základě sedmi zásad: prvořadost energetické účinnosti, cenová dostupnost, dekarbonizace a integrace obnovitelných zdrojů energie, životní cykly a oběhovost, přísné zdravotní a environmentální normy, výzvy v oblasti ekologické a digitální transformace a respektování estetické a architektonické kvality.

4.2 Výbor by rád zdůraznil, že v souladu se zásadou 19 evropského pilíře sociálních práv je třeba přikládat zvláštní význam cenové dostupnosti bydlení a investicím, které musí uskutečnit dotčené domácnosti, ať už se jedná o vlastníky bytů a domů, kteří v nich bydlí, nájemníky nebo spoluvlastníky bytů a domů ve špatném stavu, zejména při odstraňování energetických nedostatků budov a boji proti energetické chudobě, ale také pokud jde o poskytovatele sociálního bydlení, výše jehož nájemného spadá do závazků veřejné služby z hlediska finanční dostupnosti, které byly uloženy v souladu se zvláštními úkoly služby veřejného zájmu stanovenými členskými státy.

4.3 EHSV poukazuje na to, že izolace dutých stěn a podlah představuje vůbec nejjednodušší a nejméně nákladný způsob, jak snížit emise CO₂. I tato poměrně levná opatření jsou však pro mnoho majitelů domů stále příliš drahá, a to i přesto, že vedou k nižším nákladům na energii. EHSV proto doporučuje, aby vlády členských států zavedly systém dotací na tato opatření. Z výpočtů provedených v Nizozemsku vyplývá, že k realizaci těchto opatření stačí dotace ve výši 2 000 EUR na bytovou jednotku. Kromě výrazného snížení emisí CO₂ vede tento systém rovněž k vytvoření značného počtu pracovních míst ve stavebnictví, na které těžce doléhá pandemie COVID-19. Je tomu tak i ve Francii, a to díky nedávnému zavedení dotace na tepelnou renovaci obydlí „MaPrimeRenov“ pro všechny domácnosti.

4.4 Dále je zapotřebí se řídit závěry a doporučeními uvedenými ve stanovisku EHSV Práce s azbestem při energetické renovaci s cílem podpořit odstraňování azbestu během energetické renovace všude tam, kde je to potřebné a možné⁽¹⁾.

5. Připomínky – Rychlejší a rozsáhlejší renovace v zájmu kvalitnějších budov

5.1 Výbor souhlasí s názorem Komise, pokud jde o řadu překážek, jež ztěžují jednotlivá investiční rozhodnutí, a složitý přístup k financování, zejména na místní úrovni, přičemž tato složitost se týká jak vnitrostátních ustanovení, tak i strukturálních fondů, především ve fázi posuzování projektů, ale souvisí také se zpožděním při vyplácení podpory. Tuto složitost a nefunkčnost je třeba řešit co nejdříve, aby bylo možné dosáhnout stanovených cílů, a to i v souvislosti s prováděním ustanovení týkajících se politiky soudržnosti na období 2021–2027 od roku 2021.

5.2 Výbor konstatuje, že Komise v rámci veřejné konzultace tyto překážky odhalila, a bere na vědomí návrhy týkající se posílení informovanosti, právní jistoty a investičních pobídek, zajištění dostatečného a správně zaměřeného financování, kapacity pro přípravu a provádění projektů, podpory komplexní a integrované renovace, přizpůsobení ekosystému, aby umožňoval udržitelné renovace, a konečně využití renovace jako nástroje k řešení problému energetické chudoby a na podporu cenově dostupného bydlení prostřednictvím zvláštní evropské iniciativy. Tyto návrhy musí být prováděny v souladu se zásadou jednoduchosti, předem stanovené kombinace dodatečného financování uvolněného veřejnými orgány a přiměřenosti kontrol státní podpory.

5.3 Výbor souhlasí s návrhem Komise pověřit Evropské středisko pro sledování fondů budov správou evropského úložiště údajů o energetické náročnosti a vítá, že Komise podpoří koncepci pobídek v této oblasti. Toto Středisko bude muset spolupracovat se Střediskem pro sledování energetické chudoby, jehož činnost je zapotřebí při této příležitosti zintenzívnit.

5.4 Výbor uznává, že se v současné době nacházíme ve velmi zvláštní situaci, pokud jde o možnou mobilizaci evropských zdrojů na tepelnou renovaci, a to jak v rámci nástroje na podporu oživení Next Generation EU, tak i politiky soudržnosti na období 2021–2027. Existuje nejméně 13 programů, které mohou přispět ke spolufinancování tepelné renovace, ať už prostřednictvím nevratných grantů, nebo prostřednictvím zvýhodněných dlouhodobých půjček a veřejných záruk.

5.5 Výbor se domnívá, že tato výjimečná situace by měla vést Evropskou unii k tomu, aby kromě stanovení kvantitativních cílů pro renovaci podpořila členské státy a jejich roční investiční programy v oblasti tepelné renovace a zajistila také každoroční hodnocení těchto programů v rámci evropského semestru, a to zavedením vlastní „zelené správy“, jež by doplňovala správu ekonomických záležitostí, nebo na základě otevřené metody koordinace.

⁽¹⁾ Úř. věst. C 240, 16.7.2019, s. 15.

5.6 Výbor se domnívá, že tato jedinečná situace by měla být využita také k boji proti energetické chudobě a k jejímu vymýcení tím, že se stane prioritou při mobilizaci finančních prostředků. Je třeba posílit působnost Evropského střediska pro sledování energetické chudoby, které by mělo stát v čele evropské sítě středisek pro sledování energetické chudoby jednotlivých členských států.

5.7 Výbor by však rád Komisi upozornil na to, že pro případné investory, zejména domácností a poskytovatelů sociálního bydlení, je složité kombinovat tyto různé způsoby financování a sladit je s různými předpisy, způsobilými daňovými základy a příslušnými kontrolami. S ohledem na plán do roku 2050 by tato opatření měla být sjednocena, aby byla srozumitelnější a přístupnější pro cílové domácnosti a veřejné orgány.

5.8 Výbor s ohledem na délku trvání investic a na cíl do roku 2050 navrhuje, aby Komise v zájmu zjednodušení a srozumitelnosti pro dotčené evropské domácnosti posoudila možnost zřídit zvláštní investiční fond Evropské investiční banky (EIB), který by poskytoval technickou pomoc, kombinoval stávající mechanismy i zajistil kontinuitu činnosti Komise do roku 2050.

5.9 Výbor v této souvislosti podporuje záměr Komise revidovat režimy státní podpory vztahující se na investice do tepelné renovace. Tyto režimy státní podpory tepelné renovace musí být zjednodušeny, aby vzhledem k jejich naprosté nezbytnosti nepředstavovaly překážku pro investiční rozhodnutí. Výbor rovněž vítá rozhodnutí Komise provést v roce 2021 hodnocení rozhodnutí Komise 2012/21/EU⁽²⁾ o státní podpoře ve formě vyrovnávací platby za závazek veřejné služby. Podpora tepelné renovace sociálního bydlení totiž spadá do režimu platného pro plnění závazků veřejné služby.

5.10 Výbor podporuje návrh Komise zahájit evropskou iniciativu v oblasti cenově dostupného bydlení tím, že bude financováno 100 stěžejních inovativních a participativních projektů zaměřených na komplexní renovaci čtvrtí sociálního bydlení, které mají sloužit jako vzor pro rozsáhlý rozvoj v Evropské unii. Vzhledem ke schopnosti poskytovatelů sociálního bydlení investovat do kvality služeb obecného hospodářského zájmu a s podporou EIB vede hromadné provádění renovací a industrializace programů renovace budov nejen k vytváření pracovních příležitostí na místní úrovni, ale také ke snížení nákladů na renovaci ostatních obytných a veřejných budov prostřednictvím vytváření nových místních průmyslových odvětví.

5.11 Výbor navrhuje, aby Komise na základě zkušeností s evropskou energetickou pomocí na místní úrovni (ELENA) a s podporou EIB nabádala členské státy k tomu, aby zřídily službu veřejné technické podpory při provádění tepelné renovace, zejména pro dotčené domácnosti, a zabránily tak nekalým praktikám v podobě podomního prodeje či podvodů, které již byly v souvislosti s pracemi na tepelné renovaci zaznamenány v některých členských státech.

5.12 Výbor plně podporuje iniciativu nový evropský Bauhaus, kterou ve svém projevu o stavu Unie oznámila předsedkyně Komise Ursula von der Leyen a jež byla dále propracována v podobě sdělení, neboť svede dohromady odborníky z různých oborů, aby se zamysleli nad tím, jak by do budoucna měly vypadat budovy, a nabídli nový pohled na to, jak v budoucnu zajistit udržitelný způsob života. Výbor vyzývá všechny zúčastněné strany, aby se zapojily do veřejné konzultace, kterou zahájila Komise.

V Bruselu dne 24. února 2021.

Předsedkyně
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Christa SCHWENG

⁽²⁾ Rozhodnutí Komise 2012/21/EU ze dne 20. prosince 2011 o použití čl. 106 odst. 2 Smlouvy o fungování Evropské unie na státní podporu ve formě vyrovnávací platby za závazek veřejné služby udělené určitým podnikům pověřeným poskytováním služeb obecného hospodářského zájmu (Úř. věst. L 7, 11.1.2012, s. 3).